

KESKKONNAAMET

KINNITATUD

..... käskkirjaga nr
Lisa nr 1

**Lääne-Eesti, Ida-Eesti ja Koiva vesikondade veemajanduskavade
meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava 2020-2021
Seletuskiri**

September 2019

Veemajanduskavade rakendamise tegevuskava koostamise eest vastutavad ametnikud:

Keskkonnaameti keskkonnaosakond
vee peaspetsialist Milvi Aun
(tel. 384 8686, e-post: milvi.aun@keskkonnaamet.ee)

vee peaspetsialist Elina Leiner
(tel. 447 7387, e-post: elina.leiner@keskkonnaamet.ee)

vee peaspetsialist Kätlin Juuram
(tel. 750 0450, e-post: katlin.juuram@keskkonnaamet.ee)

vee peaspetsialist Ingrid Vinn
(tel. 5101355, e-post: ingrid.vinn@keskkonnaamet.ee)

Veemajanduskavade rakendamise tegevuskava koostamises osalenud riigi- ja valitsusasutused ning kohalikud omavalitsused:

Keskkonnaministeerium, Keskkonnainspektsioon, Keskkonnaagentuur,
Põllumajandusamet, Maanteeamet, Riigimetsa Majandamise Keskus,
kohalikud omavalitsused, veemajanduskomisjon jt.

Sisukord

Sissejuhatus	4
Meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava koostamise põhimõtted.....	4
Tegevuskava ülesehitus ja rakendamine.....	5
Pinnavesi.....	6
Põhjavesi.....	7
Pinnaveekogumite operatiivseire	8
Pinnaveekogumite uurimuslik seire	9
Avalikkuse kaasamine.....	9

LISAD

Lisa 1. Pinnavee meetmed 2020-2021

Lisa 2. Põhjavee meetmed 2020-2021

Lisa 3. Ettepanekud tegevuskava 2020-2021 eelnõu kohta

Sissejuhatus

Eestis on moodustatud kolm vesikonda: Lääne-Eesti, Ida-Eesti ja Koiva. Veemajanduse paremaks korraldamiseks, sealjuures vee kaitse ja kasutamise abinõude planeerimiseks, on iga vesikonna kohta koostatud veemajanduskava (*edaspidi VMK*) ning põhja- ja pinnavee meetmeprogrammid, millised on VMK lahutamatuks osaks. Perioodi 2015-2021 kohta koostatud VMK ja meetmeprogrammid kinnitati Vabariigi Valitsuse poolt 07.01.2016. Meetmeprogrammid sisaldavad meetmeid, millede elluviimine aitab saavutada veepoliitika raamdirektiivis sätestatud keskkonnanäesmärkide, kõikide vete hea seisundi, saavutamist.

Eesmärgi saavutamiseks on eelkõige oluline:

- vähendada toit- ja saasteainete veekeskkonda jõudmist,
- tagada olulistele veekogudele rajatud paisudel kalade läbipääs,
- lõpetada ebaseaduslikud (loata) tegevused.

Veemajanduskavade meetmeprogrammide rakendamist korraldab veeseaduse kohaselt veemajanduskomisjon ja meetmete rakendamist koordineerib Keskkonnaamet. Selleks koostab Keskkonnaamet meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava, kaasates erinevaid asjast huvitatud osapooli (kohalikud omavalitsused, Keskkonnainspeksioon, Keskkonnaministeerium, Põllumajandusamet, Riigimetsa Majandamise Keskus, Maanteeamet, ettevõtjad, omanikud jt). Tegevuskava rakendamine on kõigi veekasutuse ja vete seisundit mõjutavate osapoolte ühine kohustus. Oluline roll VMK meetmete rakendamisel on kohalikel omavalitsustel, kellel tuleb oma halduspiirkonnas korraldada ja tagada meetmeprogrammis kavandatud meetmete elluviimine oma pädevuse piires.

Meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava koostamise põhimõtted

VMK meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava on koostatud perioodiks 2020-2021, mille alusel toimub VMK meetmeprogrammi rakendamine. Tegevuskava eesmärk on täpsustada meetmeprogrammi tegevusi lühemaks ajaperioodiks ning keskenduda tegevustele konkreetsete pinnaveekogumite valgaladel või põhjaveekogumitel, samuti konkreetsetele meetmetele. Tegevuskava koostamisel on lähtutud ekspertide poolt koostatud vesikondade veemajanduskavadest ja meetmeprogrammidest, samuti arvestatakse iga-aastaselt Keskkonnaagentuuri (*edaspidi KAUR*) poolt koostatud pinnaveekogumite seisundite vahetanguid ja põhjavee riikliku seire tulemusi. Tegevuskava on suures osas koostatud kogumipõhiselt, samas osad meetmed on kavandatud ka vesikonnaüleselt.

Keskkonnaamet on aastateks 2020-2021 koostatavasse tegevuskavasse koondanud mitteheas seisundis pinnaveekogumid ja halvas või ohustatud seisundis põhjaveekogumid ning meetmed, millede rakendamisel on mõju kogumite seisundi paranemisele.

Tegevuskava koostamisel, sh kogumite valikul ja meetmete/ tegevuste planeerimisel on eelkõige lähtutud veemajanduskomisjonis 17.11.2016 kinnitatud dokumendis „Vesikondade veemajanduskavade meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava koostamise põhimõtted“ kajastatud põhimõtetest.

Tegevuskava ülesehitus ja rakendamine

Tegevuskava on koostatud ühtsena kolmele vesikonnale. Perioodi 2020-2021 tegevuskavasse on planeeritud kõik need meetmed, millised on senini veel rakendamata. Tegevuskava meetmed on kavandatud sarnaselt meetmeprogrammidele eraldi pinna- ja põhjaveekogumite kohta. Kavandatud meetmed on eraldi tabelitena, kusjuures pinnaveemeetmed on koondatud ühe tabeli kahele töölehele ja põhjavee meetmed on koondatud ühte tabelisse (Lisa 1, Lisa 2).

Rakendatavad meetmed jagunevad põhimeetmeteks, planeeritud täiendavateks ja täiendavateks meetmeteks. Põhimeetmed tulenevad erinevatest EL direktiividest ja õigusaktidest. Täiendavad meetmed on vajalikud veekogumite vähemalt hea seisundi saavutamiseks või selle säilitamiseks, kui põhimeetmete rakendamisest ei piisa.

Lähtuvalt rakendusvaldkonnast on meetmed jaotatud:

- administratiivsed (keskkonnaloal, järelevalve toimingud, õigusraamistik);
- tehnilised (ehituslikud ja rakenduslikud tegevused);
- nõustavad (nõustamine, koolitus, teavitus, juhendmaterjalid);
- uurimuslikud (teadus- või rakendusuuringud).

Meetme rakendamise eest vastutajal on kohustus tagada selle rakendamine kavandatud perioodil vastavalt tegevuskavale. Tegevuse elluviimisega tuleb alustada vähemalt tegevuskavas näidatud perioodil. Kui meetme elluviijal ei ole võimalik meetet kavandatud perioodil rakendada, tuleb selle kohta esitada põhjendus või selgitus koos selle elluviimise uue tähtajaga.

Valdkonnapõhiselt vastutavad meetmete rakendamise eest:

- administratiivsed meetmed: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Keskkonnainspeksioon, Põllumajandusamet jt asutused;
- tehnilised meetmed: objekti, millele on meede suunatud, omanik jt;
- uurimuslikud: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet, Põllumajandusamet, omanik jt;
- nõustamine: Keskkonnaministeerium, Maaeluministeerium, Keskkonnaamet, Põllumajandusamet, Maanteeamet, Riigimetsa Majandamise Keskus jt.

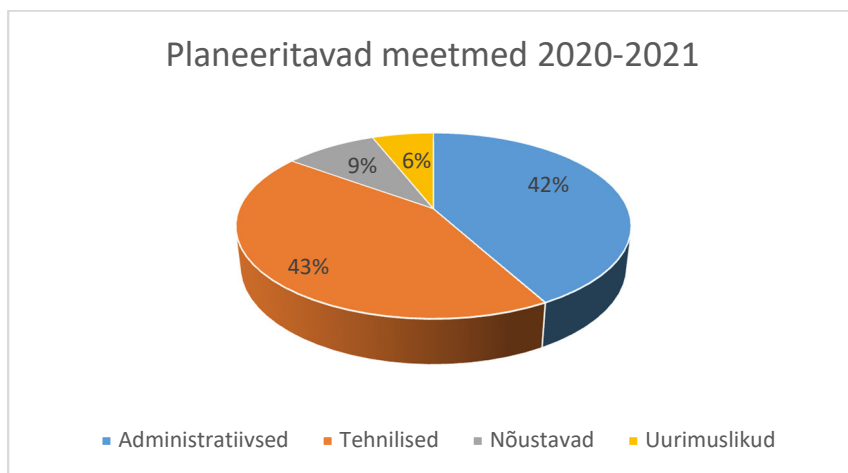
Veemajanduskavade meetmete maksumused on VMK-s toodud kuue aasta kohta ning on perioodil 2015-2021 hinnanguliselt ligi 363 miljonit eurot. Meetmeprogrammides kavandatud meetmete maksumused on VMK-s antud meetmekoodi põhised ning on hinnangulised lähtudes VMK koostamise aegsetest maksumustest aastatel 2014-2015. Tegelikud kulutused meetmete rakendamiseks selguvad pärast nende ellu viimist.

Tegevuskava 2020-2021 põhineb veemajanduskava meetmeprogrammil, mis on koostatud alates 2012. aastast kogutud andmete põhjal, seega võib meetmete rakendamisel selguda vajadus meetme ümberhindamiseks või uue meetme kavandamiseks. Oluline on ka märkida, et osad pinna- ja põhjaveemeetmed on planeeritud läbivalt kogu veemajandusperioodiks ehk kuni aastani 2021 ning nende maksumus on VMK meetmeprogrammi tabelites planeeritud kogu rakendamise perioodi kohta (näidates summasid kokku kuue aasta kohta).

Meetmete finantseerimine oleneb riigieelarvelistest, kohalike omavalitsuste, Euroopa Liidu (Ühtekuuluvusfond, Ühtse põllumajanduspoliitika fond, Maaelu Arengukava jm), siseriiklike rahastusprogrammide (SA Keskkonnainvesteeringute Keskus, hajaasustuse programm jt) või ka erasektori vahenditest. Nii siseriiklike kui ka EL üleste rahastusprogrammide kasutamisel tuleb arvestada, et konkreetse projekti rahastuse otsustab rahastaja ning tegevuskavas nimetamine ei anna õigustatud ootust raha saamiseks.

Pinnavesi

Pinnavee tegevuste planeerimisel on lähtutud vesikondade VMK-de pinnavee meetmeprogrammist. Tegevuskava 2020-2021 perioodil kavandatakse rakendada 494 kogumipõhist pinnavee meetet 128-l kogumil, sh meetmetest administratiivseid 42%, tehnilisi 43%, nõustamisi 9% ja uurimuslikke 6% (Joonis 1). Lisaks on tabeli teisel töölehel 13 vesikonnaülest meetet, milliseid tuleb rakendada kõikidel kogumitel.

Joonis 1. Tegevuskavas aastateks 2020-2021 planeeritavate pinnavee meetmete osakaalud

Pinnavee osas on planeeritavad meetmed jaotatud kahele töölehele (Lisa 1):

- Tööleht 1: Pinnaveekogumite põhised meetmed;
- Tööleht 2: Vesikonnaülesed pinnaveekogumite meetmed.

Töölehel 1 on toodud pinnaveekogumite põhised meetmed, milliseid rakendavad kohalikud omavalitsused, Keskkonnaamet, Keskkonnaministeerium, Põllumajandusamet, Riigimetsa Majandamise Keskus, aga ka veekasutaja või objekti omanik. Nimetatud asutused tegutsevad vastavalt oma prioriteetidele või tegevuskavadele, arvestades sealjuures veemajanduskava meetmeprogrammis planeeritud ja seatud keskkonnaeesmärke.

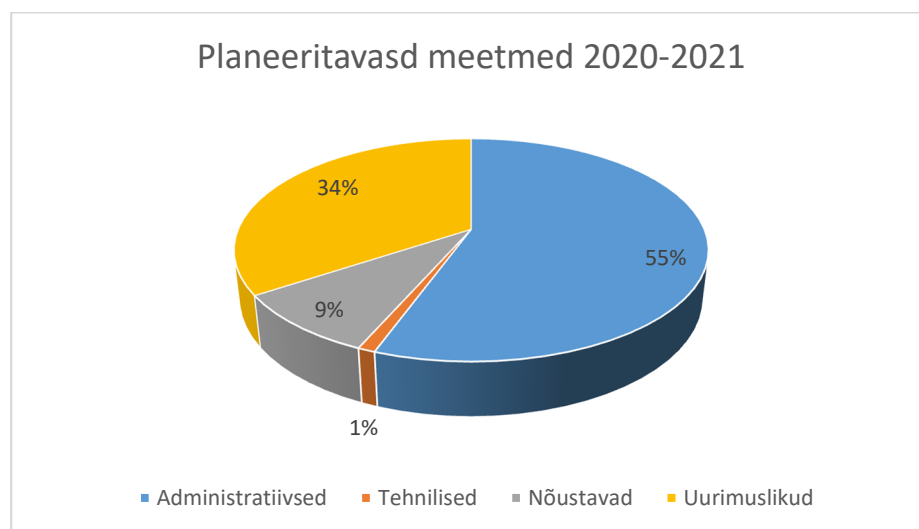
Tuleb märkida, et mitmed tegevused on omavahel seotud ja saavad lahenduse erinevate asutuste koostööna. Näitena ebaseadusliku tegevuse lõpetamiseks on vajalik esmalt Keskkonnainspektsiooni poolne sekkumine, misjärel võib oodata, et objekti omanik pöördub Keskkonnaametisse ebaseadusliku tegevuse seadustamiseks või lõpetamiseks.

Tööllehel 2 on toodud vesikonnaüleised meetmed, mis kohalduvad kõikidele veekogumitele või kindlas piirkonnas asuvatele kogumitele, näitena nitraaditundlik ala (NTA). Meetmete rakendajaks on siin kas Keskkonnaministeerium, kohalik omavalitsus, Keskkonnaamet, Keskkonnainspektsioon, aga ka objekti omanik.

Olulisemad tegevused järgneval kahel aastal on reoveepuhastite heitvee väljalaskudele seatud nõuete vastavusse viimine (meetmed PRV06 ja PRV03), ühiskanaliseerimisüsteemide rekonstrueerimine või rajamine (vesikonnaüleline meede KÜ07), maaparandussüsteemide eesvooludele kavandatud keskkonnameetmete rakendamine (meetmed HPM01, HPM02, HPM04, HPM14), põllumajandustootjate poolt hajukoormuse mõju vähendavate meetmete rakendamine (meetmed HPM01, HPM02, HPM04, HPM14), loomapidamisrajatiste keskkonnanõuetele vastavusse viimine (vesikonnaüleline meede HLK05), kalade rändetingimuste parandamine (meede VHP03) (Lisa 1).

Põhjavesi

Põhjavee tegevuskava koostamisel on lähtutud samuti vesikondade VMK-de põhjavee meetmeprogrammist, kus meetmed on planeeritud halvas või ohustatud seisundis põhjaveekogumitele. Tegevuskava 2020-2021 perioodil kavandatakse rakendada 177 põhjavee meetet, sh administratiivseid 55%, tehnilisi 1%, nõustamisi 9% ja uurimuslikke 34%. Enamik põhjaveekogumitel rakendatavaid meetmeid on meetmeprogrammis planeeritud kogu veemajandusperioodile.

Joonis 2. Tegevuskavas aastateks 2020-2021 planeeritavate põhjavee meetmete osakaalud.

Põhjaveekogumite meetmed on esitatud kogumipõhise tabelina (Lisa 2):

- Tööleht 1: Meetmed, mida rakendavad VMK ellu viimisega seotud osapooled.

Töölehel 1 on iga põhjaveekogumi juures märgitud konkreetsed tegevused, mida tuleb rakendada kogumi hea seisundi saavutamiseks või säilitamiseks. Planeeritud tegevuste elluviimise eest vastutavad Keskkonnaamet, Keskkonnaministeerium, Keskkonnainspeksioon, kohalikud omavalitsused ning objekti omanikud.

Tegevuskavas on plaanitud lisaks tavapärasele administratiivsetele meetmetele mitmeid uuringuid näiteks jääkreostusobjektidel nende mahu ja ulatuse hindamiseks ning likvideerimistöde kavandamiseks, samuti joogiveehaarete toitealade projektide koostamine. Mitmed olulised uuringud on kavandatud Viru alamvesikonnas käesoleval aastal alanud Life-IP-CleanEst-Viru projekti raames (Lisa 2).

Pinnaveekogumite operatiivseire

Operatiivseiret teostatakse täiendusena ülevaateseirele, et täpsustada veekogumite seisundeid ja neile avalduva surve põhjuseid ning eesmärgiga hinnata rakendatud meetmete tõhusust. Operatiivseiresse on kaasatud ka sellised veekogumid, kuhu juhitakse veekeskkonnale ohtlikke aineid.

Operatiivseire teostamise objektid või valdkonnad:

- kalapääsud;
- rekonstrueeritud puhastid ja nende suublad;
- keskkonnalubade kontroll (pistelise kontrolli maakondade põhisel);
- veekogumite mittehea seisundi põhjuste väljaselgitamine potentsiaalse saastaja olemasolul.

Operatiivseire programmi koostamisel lähtutakse eelkõige pinnaveekogumite seisundi vahetunnangutest, vesikondade VMK-de meetmeprogrammide rakendamise tegevuskavast ning kogumile mõju avaldavatest punkt- ja hajukoormuse allikatest. Veeseireprogrammist lähtuvalt on operatiivseire programmi vastutavaks koostajaks Keskkonnaamet.

Operatiivseire tulemusi kasutatakse:

- väljalaskmete negatiivse mõju ulatuse hindamiseks veekogumitele;
- keskkonnalubades (vee erikasutusluba, keskkonnakompleksluba) seatud nõuetest kinnipidamise ning vee erikasutaja poolt võetud omaseire tulemuste tõesuse hindamiseks;
- keskkonnalubades heitveele kehtestatud nõuete karmistamiseks juhul, kui heitvee väljalase mõjutab negatiivselt suubla seisundit vastavalt veeseaduses sätestatule;
- rakendatud meetmete tõhususe hindamiseks mitteheas seisundis veekogumitel;
- sisendiks VMK meetmeprogrammide rakendamise tegevuskava koostamisel ja selle tulemuslikkuse hindamisel;
- ettepanekute tegemiseks ülevaateseire korraldamiseks.

Pinnaveekogumite uurimuslik seire

Uurimuslikku seiret teostatakse vajadusel täiendusena ülevaate- ja operatiivseirele, et välja selgitada põhjused, miks keskkonnanorme ei suudeta saavutada. Uurimusliku seire läbiviimise vajaduseks veekogumil on järgmised asjaolud:

- eelnevalt on teostatud ülevaateseiret, kuid seatud keskkonnanormide ületamise põhjused on siiski teadmata,
- teha kindlaks reostuse ulatus ja mõju,
- saada teada keskkonnanormi saavutamise potentsiaalne aeg, lähtuvalt mitmeaasta seisundi põhjustest.

Uurimuslikku seiret planeerivad ja veeseireprogramme koostavad Keskkonnainspeksiioon inspekteeritavate objektide osas ning Keskkonnaamet kui võimalik saastaja on teadmata.

Avalikkuse kaasamine

Veeseadusest lähtuvalt tuleb VMK meetmeprogrammi rakendamise tegevuskava koostamisse kaasata kohalikke omavalitsusi ja teisi huvitatud osapooli. Keskkonnaamet kaasab meetmete rakendamise eest vastutavaid osapooli, tutvustades meetmeid ja selgitades nende rakendamise vajalikkust, korraldab nõustamist ja koolitusi, kui selle järgi on otsene vajadus.

Tegevuskava 2020-2021 koostamise käigus arutati planeeritavad meetmed läbi kõikide Keskkonnaameti regioonidega. Samuti on toimunud arutelud Põllumajandusameti ja Keskkonnainspeksiiooniga. Keskkonnaministeeriumile saadeti enne tegevuskava 2020-2021 eelnõu koostamist nende vastutusallas olevate meetmete loetelu tutvumiseks ja kommenteerimiseks. Keskkonnaamet edastas 2020-2021 tegevuskava eelnõu koos lisadega 31.05.2019 Keskkonnaministeeriumile. Samuti on tegevuskava eelnõu avalikkuse kaasamiseks Keskkonnaameti kodulehel alates juuni 2019. Eelnimetatu kohta on saadetud teavitused tegevuskava rakendavatele osapooltele, sh kõikidele omavalitsustele.

Ettepanekud tegevuskava täpsustamiseks esitasid Põllumajandusamet, Keskkonnaministeerium, Keskkonnainspeksiioon, kaks kohalikku omavalitsust, Eestimaa Looduse Fond (A. Lotman), milledest osa edastati Keskkonnaministeeriumile uue perioodi veemajanduskavade koostamiseks ja osa arvestati tegevuskava koostamisel (Lisa 3).

Tegevuskava avalikustatakse pärast keskkonnaministri poolt kinnitamist Keskkonnaameti kodulehel.